

MOKYKLŲ TARYBŲ SITUACIJOS APŽVALGA

Remiantis Lietuvos moksleivių sąjungos ir Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdyta apklausa „Kokia savivalda Tavo mokykloje?“

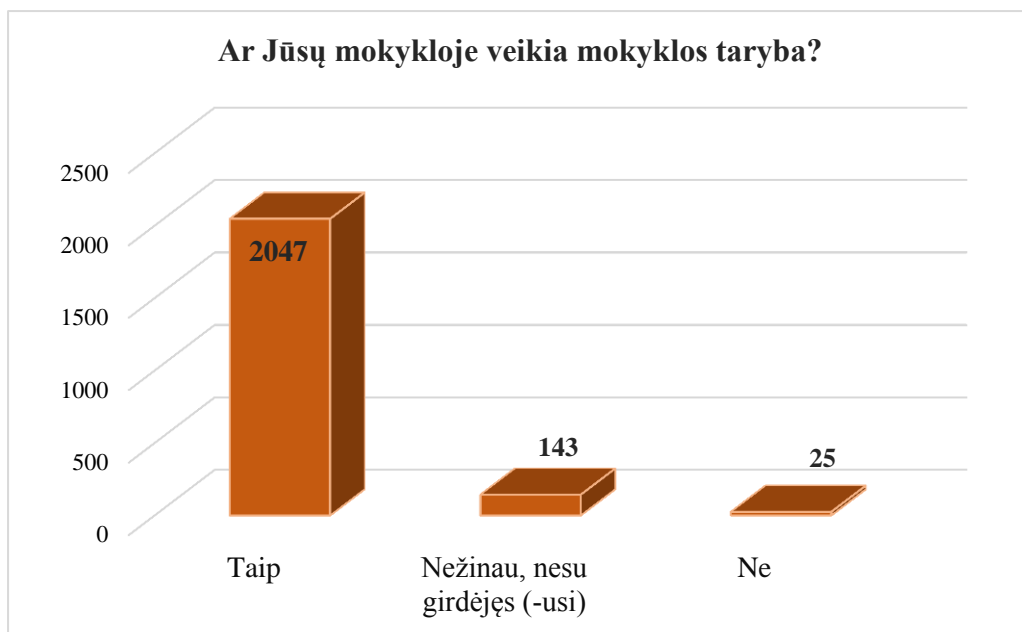
2016 m. rugsėjo – lapkričio mėn. Lietuvos moksleivių sąjunga (toliau – LMS), bendradarbiaudama su Jaunimo reikalų departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas), vykdė Lietuvos mokinių apklausą „Kokia savivalda Tavo mokykloje?“. Analogiška LMS apklausa rengta 2012-aisiais ir 2015-aisiais metais, siekiant išsiaiškinti bendrą šalies mokyklų mokinių savivaldų situaciją, jų veiklos kryptis bei kokybę. Naujausia 2016 m. apklausa siekta ne tik išsiaiškinti, kaip ši situacija yra pakitusi nuo 2012 m., bet ir daugiau sužinoti apie mokyklų tarybų veiklą bei jų vaidmenį prisidedant prie šalies mokinių atstovavimo kokybės gerinimo proceso. Vykdam mokinių apklausą nacionaliniu mastu, pasitelkta Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų, savivaldybių švietimo skyrių, jaunimo reikalų koordinatorių bei kitų savivaldybės specialistų, atsakingų už mokinių savivaldas, taip pat nevyriausybių organizacijų sektoriaus (Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos, regioninių jaunimo organizacijų tarybų, kitų jaunimo organizacijų ir kt.) pagalba platinant prieigą prie internetinės apklausos anketos.

Šios apžvalgos tikslas – apibendrinti apklausos būdu surinktus duomenis apie šalies mokyklų tarybas, įvertinant vyraujančias mokinių nuomones ir pasitenkinimo lygį jų mokyklose veikiančių tarybų veikla.

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489), mokyklos taryba yra *aukščiausioji mokyklos savivaldos institucija, atstovaujanti mokiniams, mokytojams, tėvams (globėjams, rūpintojams) ir vietos bendruomenei*. Mokyklos taryba, kaip ir kitos mokyklos savivaldos institucijos, yra *grindžiama švietimo tikslais, mokykloje vykdomomis švietimo programomis ir susiklosčiusiomis tradicijomis <...>, kolegialiai svarsto mokyklos veiklos ir finansavimo klausimus ir pagal kompetenciją, apibrėžtą mokyklos įstatuose, priima sprendimus, daro įtaką vadovo priimamiems sprendimams, atlieka visuomeninę mokyklos valdymo priežiūrą*.

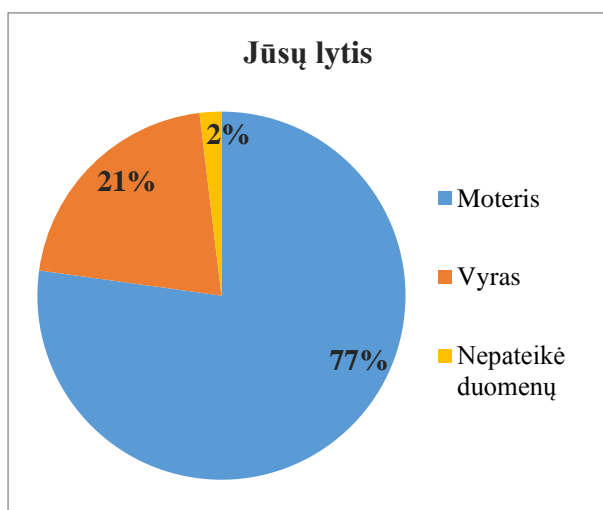
DEMOGRAFINIAI RESPONDENTŲ DUOMENYS

Internetinėje apklausoje „Kokia savivalda Tavo mokykloje?“ iš viso dalyvavo 2 412 mokinių. Iš jų 197 į klausimus apie mokyklos tarybą neatsakė. Kaip iliustruota 1 pav., iš 2 215 gautų atsakymų į klausimą „Ar Jūsų mokykloje veikia mokyklos taryba?“, 92 proc. mokinių atsakė **taip**, 1 proc. – **ne**, 7 proc. teigė **nežinantys / nėra girdėję**.

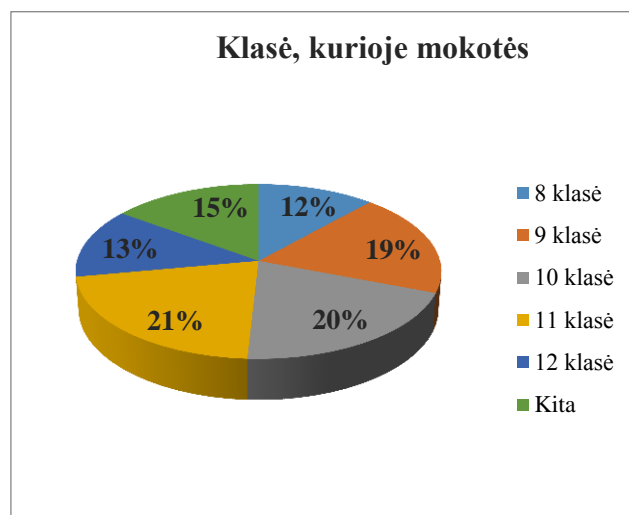

1 pav. Mokyklų, kuriose veikia / neveikia mokyklų tarybos (MT), skaičius

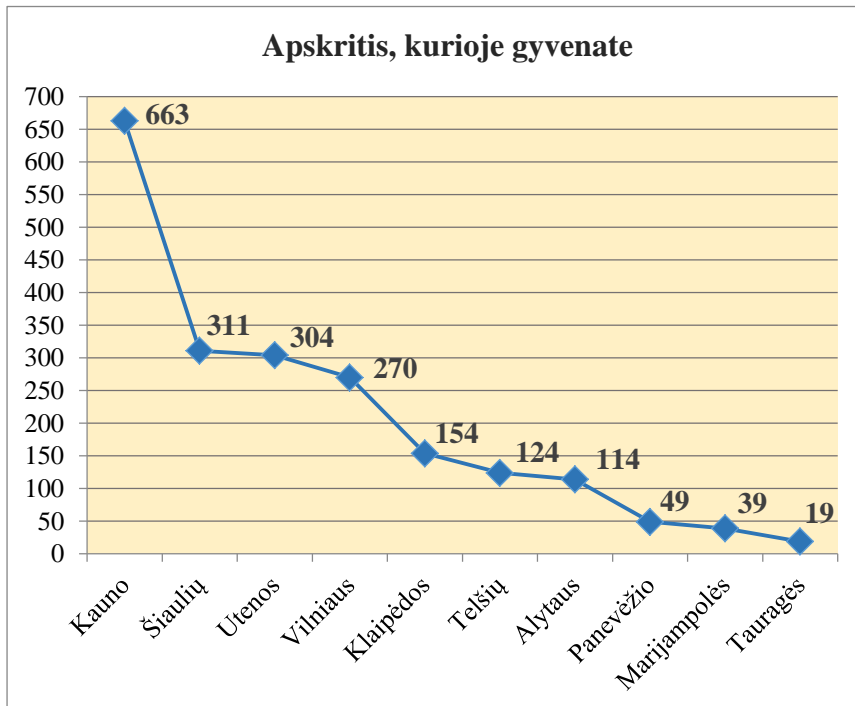
Į kitus klausimus, susijusius su mokyklų tarybų veikla, pateikti **2047** respondentų atsakymai. Tai pagrindinė apklausos dalis apie mokyklų tarybas imtis. Demografinės respondentų charakteristikos pateiktos 2–4 pav.

2 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal lytį

3 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal lankomą klasę

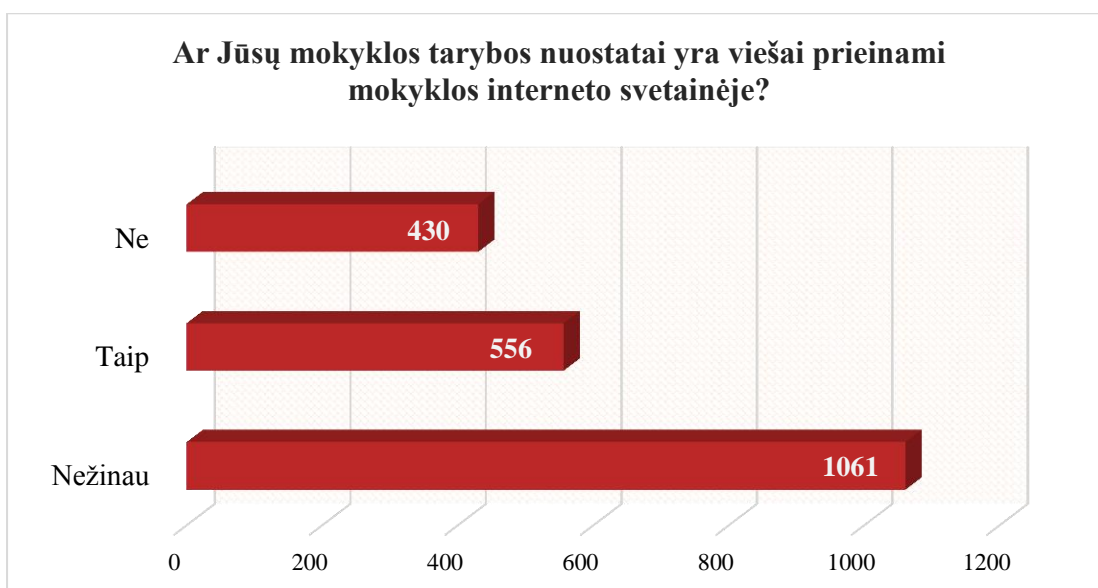

4 pav. pateikti duomenys rodo, kad apklausą aktyviausiai (32 proc.) pildė Kauno apskrityje gyvenantys mokiniai. Po 15 proc. respondentų sudaro Šiaulių ir Utenos apskričių mokiniai. Vilniaus ir Klaipėdos apskrityse gyvenantys mokiniai sudaro atitinkamai 13 proc. ir 8 proc. visų apklausos dalyvių.

4 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

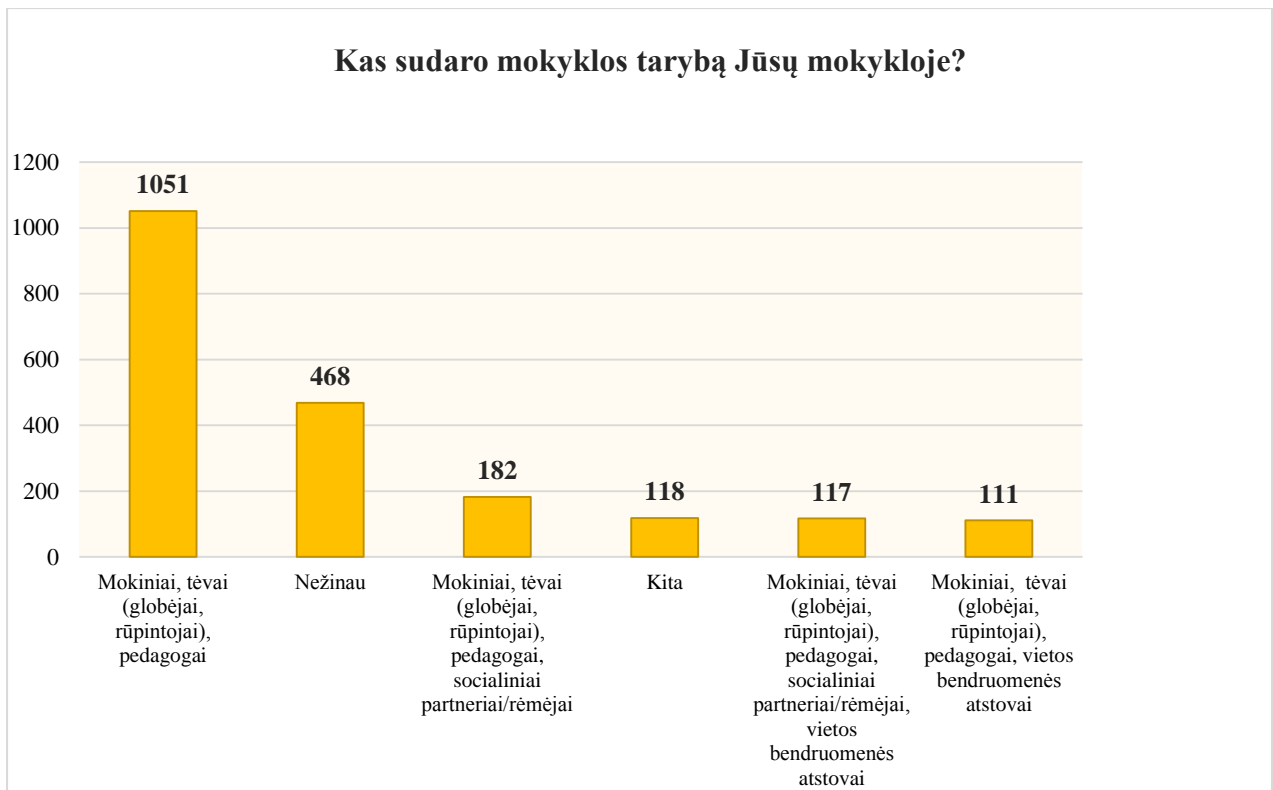
APKLAUSOS REZULTATAI

Iš 2047 mokinių į klausimą, ar Jūsų mokyklos tarybos nuostatai yra viešai prieinami mokyklos interneto svetainėje, daugiau kaip pusė (52 proc.) atsakė nežinantys, ar jų mokyklos tarybos nuostatai yra patalpinti viešojoje erdvėje, 27 proc. respondentų atsakė teigiamai, 21 proc. – neigiamai.

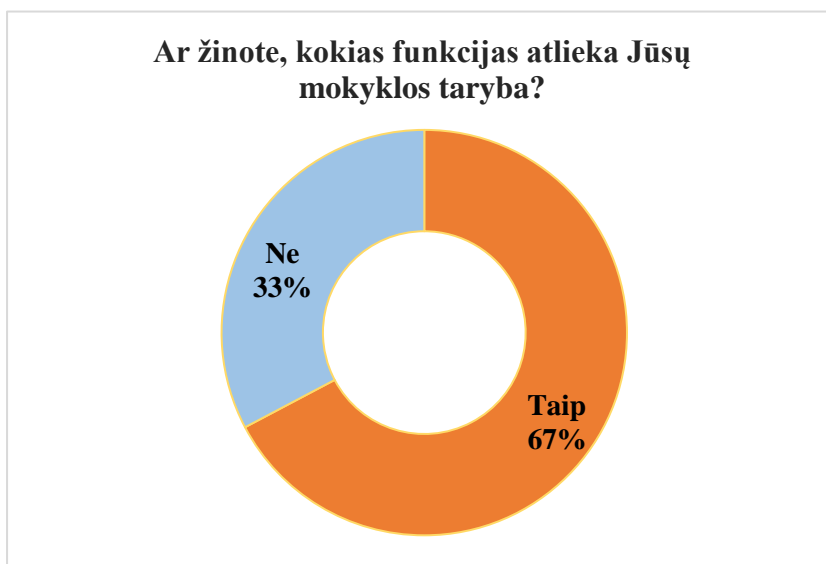

5 pav. Mokyklų tarybų nuostatų prieinamumas viešojoje erdvėje

6 pav. pateikta šalies mokyklų tarybų skaičiaus pasiskirstymas pagal jų esamą sudėtį. Daugiau kaip pusė (51 proc.) apklaustųjų teigė, kad į jų mokyklų tarybų sudėtį įeina mokiniai, tėvai (globėjai, rūpintojai) ir pedagogai. 9 proc. respondentų atsakė, kad į jų mokyklų tarybas be mokinių, tėvų ir pedagogų atstovų įeina socialiniai partneriai ir (ar) rėmėjai. Dar dvi atsakymų kategorijos gavo apytiksliai po lygiai mokinių balsų: 6 proc. – MT, kurią sudaro mokiniai, tėvai, pedagogai, socialiniai partneriai / rėmėjai ir vietos bendruomenės atstovai; ir 5 proc. – MT, į kurios sudėtį įeina mokiniai, tėvai, pedagogai ir vietos bendruomenės atstovai. Beveik ketvirtadalis (23 proc.) atsakiusiųjų nežino, kas sudaro jų mokyklų tarybas.

6 pav. Mokyklų tarybų sudėtis

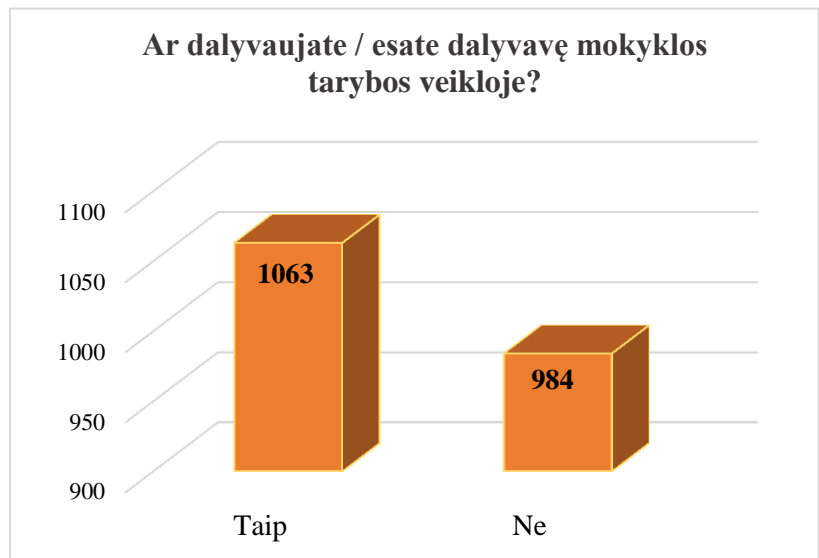

7 pav. Procentinis mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal mokyklų tarybų funkcijų žinomumą

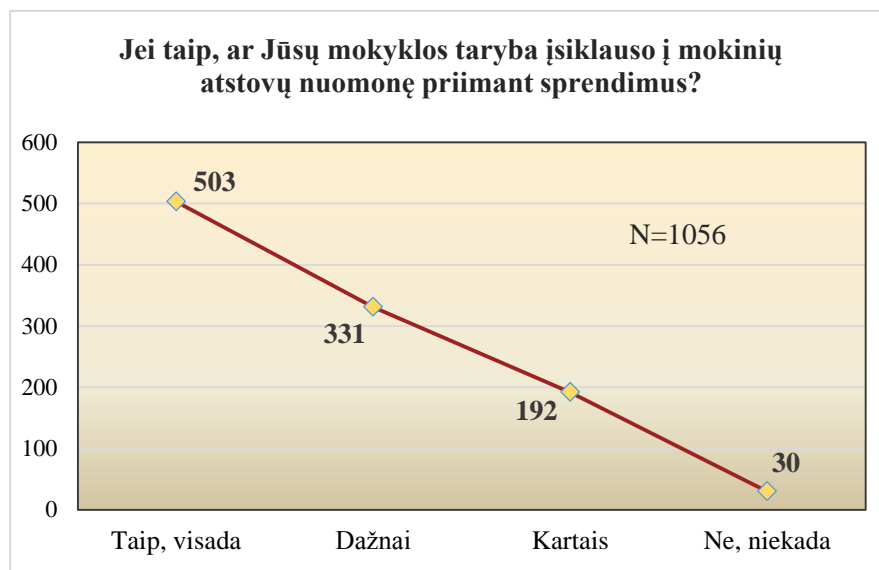
Į klausimą, ar žinote, kokias funkcijas atlieka Jūsų mokyklos taryba, dauguma mokinių atsakė teigiamai; trečdalis respondentų nežino, ką veikia jų mokyklų tarybos.

8 pav. Mokinių, (ne)dalyvaujančių / (ne)dalyvavusių mokyklos tarybos veikloje, skaičius

Apklaustos rezultatai rodo, kad mokinių, dalyvaujančių ar dalyvavusių, ir nedalyvaujančių ar nedalyvavusių savo mokyklų tarybų veikloje, procentinė dalis yra panaši: atsakiusiųjų *taip* – 52 proc.; atsakiusiųjų *ne* – 48 proc.

Tiems respondentams, kurie atsakė dalyvaujantys ar yra anksčiau dalyvavę MT veikloje, buvo užduotas klausimas, ar Jūsų mokyklos taryba įsiklauso į mokinių atstovų nuomonę priimant sprendimus. Iš 1063 mokinių (žr. 8 pav.) į šį klausimą neatsakė 7 mokiniai (imtis – 1056).

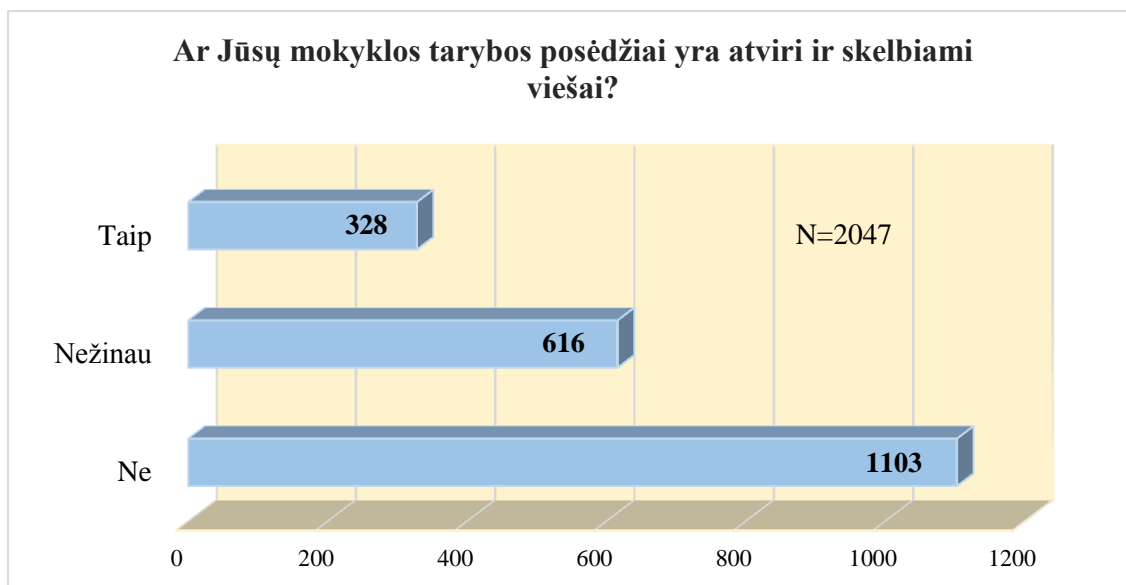

9 pav. Mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal vertinimą dėl MT įsiklausymo į mokinių atstovų nuomonę priimant sprendimus

Didžiausias respondentų, manančių, kad jų mokyklos taryba *visada* įsiklauso į mokinių atstovų nuomonę, skaičius (48 proc.). Beveik trečdalis mokinių nuomone (31 proc.), MT *dažnai* įsiklauso į jų atstovų nuomonę priimant

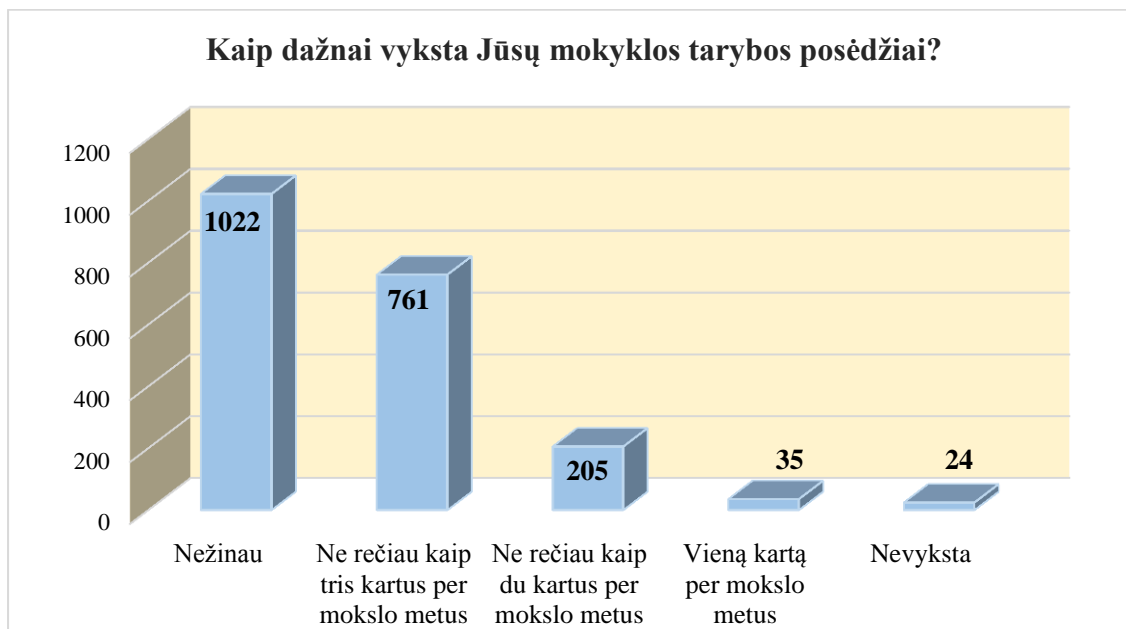
sprendimus. Atsakymą *kartais* pasirinko 18 proc. apklaustos dalyvių; *ne, niekada* – 3 proc. savo MT dalyvaujančių mokinių.

10 pav. pateiktas mokinių vertinimas apie jų mokykloje vykstančių MT posėdžių atvirumą bei informacijos viešą prieinamumą. Iš 2047 tik 16 proc. respondentų nurodė, kad jų MT posėdžiai yra atviri ir skelbiami viešai. Dauguma (54 proc.) apklaustos dalyvių į šį klausimą atsakė *ne*, dar 30 proc. – *nežinau*.

10 pav. Mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal vertinimą dėl MT posėdžių atvirumo ir viešinimo

Kaip matyti 11 pav., pusė (50 proc.) apklausos dalyvių teigė nežinantys apie vykdomų MT posėdžių periodiškumą. Remiantis daugiau kaip trečdaliu (37 proc.) mokinių atsakymais, jų mokyklose MT posėdžiai vyksta *ne rečiau kaip tris kartus per mokslo metus*. 10 proc. respondentų nurodė, kad MT posėdžiai rengiami *ne rečiau kaip du kartus per mokslo metus*, atitinkamai 2 proc. ir 1 proc. – kad vyksta *vieną kartą per mokslo metus* arba *nevyksta* iš viso.

11 pav. Mokyklų tarybų posėdžių periodiškumas

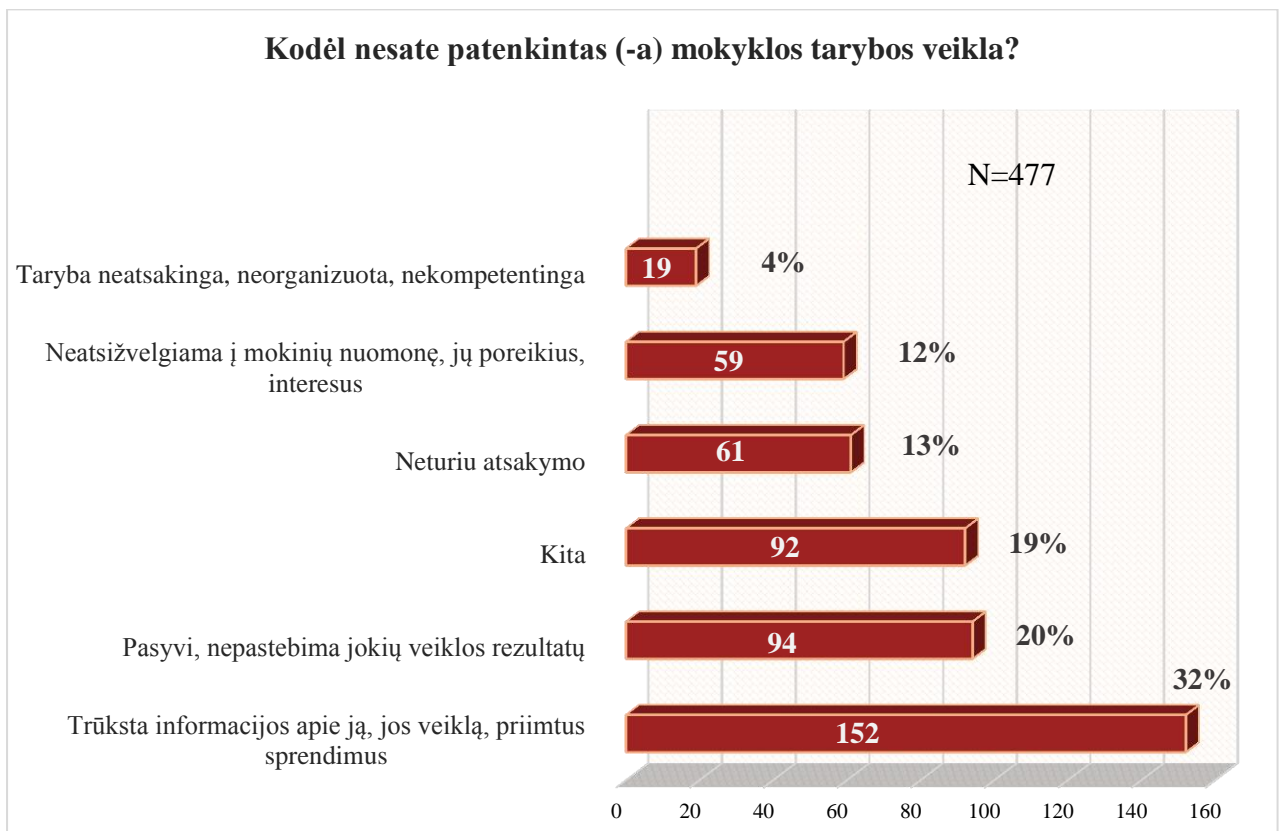

12 pav. Mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal jų patenkinimo MT veikla lygį

Iš 2047 mokinių į klausimą, *ar esate patenkintas (-a) mokyklos tarybos veikla*, du trečdaliai (77 proc.) apklaustųjų pažymėjo **taip**, 23 proc. respondentų teigė, kad **nėra patenkinti** MT veikla.

Nepatenkintų savo mokyklos tarybos veikla mokinių papildomai klausta apie esamas nepasitenkinimo priežastis. 13 pav. 477 respondentų išsakytos nuomonės sugrupuotos į keletą stambių atsakymų kategorijų.

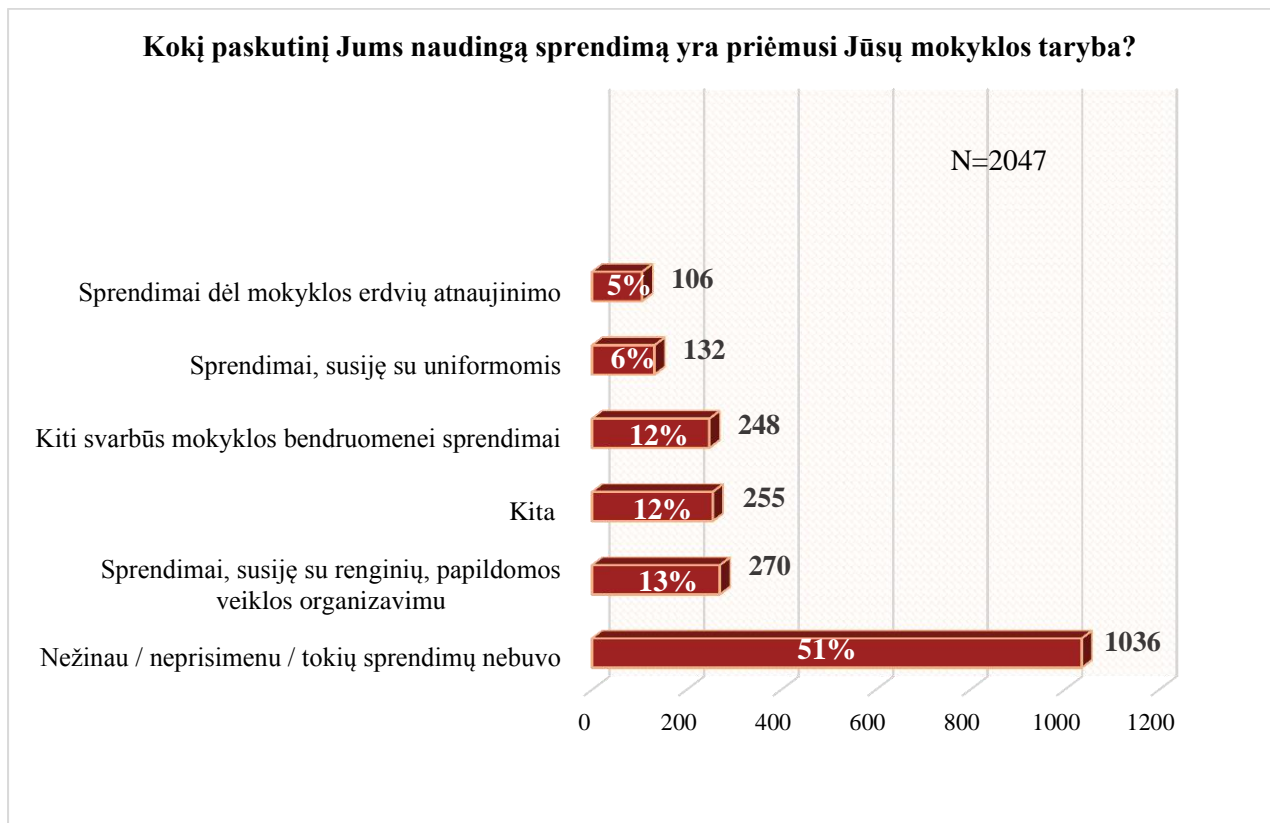
Remiantis gauta skaitine išraiška, trečdaliui (32 proc.) mokinių trūksta informacijos apie pačią mokyklos tarybą, jos veiklą bei priimtus sprendimus. 20 proc. respondentų teigimu, jų MT yra pasyvi, nepastebima jokių apčiuopiamų veiklos rezultatų. 12 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų mokykloje veikianti MT nepakankamai arba visai neatsižvelgia į mokinių nuomonę, jų poreikius bei interesus. 4 proc. mokinių pagrindine priežastimi įvardijo MT neatsakingumą, neorganizuotumą, nekompetentingumą.

13 pav. Mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal jų įvardytas nepasitenkinimo MT veikla priežastis

Atviro klausimo, *kokį paskutinį Jums naudingą sprendimą yra priėmusi Jūsų mokyklos taryba*, rezultatai buvo suskirstyti į kelias atsakymų grupes. Pusė (51 proc.) respondentų konkretaus MT sprendimo, kuris būtų jiems naudingas, neįvardijo – prie šios kategorijos priskirti atsakymai *nežinau / neprisimenu / tokių sprendimų nebuvo*. Beveik vienodą respondentų atsakymų procentinę dalį sudaro dvi kitos stambios MT sprendimų grupės: *sprendimai, susiję su renginių, papildomos veiklos organizavimu* (13 proc.) ir *kiti svarbūs mokyklos bendruomenei sprendimai* (12 proc.). Prie pastarosios mokinių atsakymų grupės priskirti labai įvairūs, svarbūs visai mokyklos bendruomenei sprendimai (dėl ugdymo organizavimo tvarkos, strateginių mokyklos dokumentų, mokinių ir mokyklos darbuotojų bendros gerovės, saugumo ir kt.). *Sprendimai dėl mokyklos erdvių atnaujinimo* (poilsio zonų įrengimo, tam tikrų patalpų renovacijos, naujų kėdžių, spintelių įsigijimo ir pan.) ir *sprendimai, susiję su uniformomis* (jų dėvėjimo tvarka, laisva apranga ir kt.) sudaro po atitinkamai 5 proc. ir 6 proc. visų respondentų atsakymų.

Pastaba. Pažymėtina, kad pastarųjų dviejų apklausos atvirųjų klausimų atsakymų grupavimas yra pakankamai subjektyvus, ir skaitinės atsakymų kategorijų vertės yra labiau orientacinės, išryškinančios tam tikrus mokiniams svarbius kokybinius MT veiklos vertinimo aspektus.

14 pav. Mokinių nuomonių pasiskirstymas pagal jų įvardytus naudingus sprendimus, kuriuos priėmė MT

BENDROSIOS TENDENCIJOS

- 1. Žemas informacijos prieinamumas.** *Dažnas apklaustasis nežino, ar jų mokyklos tarybos nuostatai yra viešai prieinami mokyklos internetiniame puslapyje. Dauguma mokinių taip pat nurodė, kad jų MT posėdžiai nėra atviri ir skelbiami viešai, dar trečdalis jų teigė nežinantys informacijos apie MT posėdžius. Atkreiptinas dėmesys į informacijos stygių apie pačią MT, jos veiklą bei priimtus sprendimus.*
- 2. Siauras mokyklų tarybų veiklų spektras.** *Apklauso duomenimis, mažiau kaip pusė mokinių galėjo įvardyti jiems naudingus MT priimtus sprendimus. Likusi atsakymų dalis indikuoja apie gana siaurai suvokiamą (ar matomą) MT veiklų spektrą bei sudaro išpūdį, kad neretai yra painiojami mokinių ir mokyklų tarybų sprendimai – ne visi mokiniai aiškiai suvokia atskirtį tarp mokinių savivaldos ir mokyklos tarybos, jų atliekamų funkcijų bei priimamų sprendimų.*
- 3. Mokyklų tarybos neišnaudojamos kaip demokratiškumo skatinimo forma mokykloje.** *Darytina prielaida, kad didesnis MT veiklos viešinimas sukurtų geresnes galimybes stiprinti demokratiško mokyklų valdymo procesus bei didesnę mokinių atstovų įsitraukimą priimant svarbius ir aktualius visai mokyklos bendruomenei sprendimus.*